

БЕЗПЕЧНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ – БАЗОВА УМОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКІСНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНФОРМАТИКИ

Овдійчук Віта

*доктор філософії у галузі педагогіки,
викладач кафедри математичного моделювання
Приватного вищого навчального закладу
«Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»
м. Рівне, Україна*

В умовах російсько-української війни, глобальних змін, пов'язаних з реформуванням української освіти, стрімким розвитком цифрових технологій та їх проникненням в усі галузі суспільства, важливим завданням є забезпечення якісної підготовки майбутніх педагогів, зокрема вчителів інформатики, які будуть реалізовувати державні освітні стандарти у закладах загальної середньої освіти з урахуванням різних умов, зокрема тих, що пов'язані з безпекою. Адже ЗВО виступає як освітнім простором для формування й удосконалення необхідних фахових та загальних компетентностей студентів, так і простором, у якому вони почувають себе комфортно, безпечно у психологічному та фізичному аспектах, та у майбутній професійній діяльності зможуть забезпечити такі ж умови для здобувачів загальної середньої освіти.

Поняття освітнього середовища висвітлювали в наукових розвідках різні зарубіжні та українські науковці: Г. Балл, І. Бех, Дж. Гібсон, У. Мейс, Т. Менг, О. Пехота, В. Семиченко, С. Сисоєва та ін. Особливості створення безпечного середовища для учасників освітнього процесу, основні його складові, принципи функціонування описано у працях О. Бондарчук, Н. Бойчук, Л. Бутузової та Л. Ледньової, В. Духневича, Т. Цюман, Т. Панченко та ін.

У методичній та науково-методичній літературі наявно чимало трактувань поняття «безпечне освітнє середовище». Це зумовлено тим, що в педагогіці та психології багато різних визначень, які розкривають терміни «освітнє середовище», «навчальне середовище» та ін.

Так, вчені Т. Цюман та Н. Бойчук розуміють безпечне освітнє середовище як стан освітнього середовища, якому притаманні безпечні умови навчання та праці, комфортна взаємодія, відсутні будь-які прояви різних видів насильства, забезпечено дотримання прав і норм фізичної, психологічної, соціальної та інформаційної безпеки учасників освітнього

процесу [5].

На основі аналізу наукових праць Т. Собченко, О. Кін та В. Ворожбіт-Горбатюк визначають основні складові безпечного освітнього середовища: фізична (облаштування фізичного простору), психологічна (включає психологічну підтримку учасників освітнього процесу) та інформаційна (постійне інформування учасників про алгоритми дій у різних ситуаціях, інструктажі, тренування та ін.). Причому зазначають, що кожен заклад повинен бути в змозі оцінити свою готовність забезпечувати функціонування такого середовища та бути гнучким у створенні безпекової ситуації [4]. В. Духневич вказує на те, що під час формування безпечного освітнього середовища потрібно брати до уваги значно ширший аспект критеріїв і показників, які пов'язані з не тільки фізичною, психологічною, інформаційною складовими, але й соціальною, правовою та іншими [2].

Державною службою якості освіти розроблено ряд рекомендацій для керівників закладів освіти, які спрямовані на формування безпечних умов навчання:

- організація безпечного фізичного простору для учасників освітнього процесу (облаштування аудиторій, безпечне та безперешкодне пересування);

- організація безпечного освітнього простору (розроблені шляхи евакуації, протоколи безпеки, алгоритми дій під час різних ситуацій, інформування учасників освітнього процесу, навчання з невідкладної домедичної допомоги, проходження працівниками психологічних тренінгів, налагодження партнерства з батьками, запровадження адаптаційних заходів та ін.) [1].

Ми погоджуємося з думкою О. Ігнатюк [3], що для реалізації ефективного безпечного освітнього процесу важливим є не тільки врахування різних зовнішніх (війна, економіка, політика та ін.) та внутрішніх (матеріально-технічна база, методи навчання тощо) факторів, але й особистість викладача, який виконує управлінську, організаційну, виховну, розвивальну та ін. функції у процесі навчання.

Отже, для створення безпечного освітнього середовища в закладі освіти повинні враховуватися не тільки зовнішні та внутрішні чинники, які впливають на безпеку, але й потенціал викладача. Уміла адаптація сучасних методів навчання до різних умов, використання їх у поєднанні з цифровими технологіями для створення сприятливого психологічного клімату, атмосфери довіри та співпраці через використання діяльнісного, особистісного, компетентнісного підходів, соціально-емоційного навчання, рефлексивних методик, інтерактивних технологій, технології співробітництва та ін. під час освітнього процесу забезпечить активне включення студентів в освітній процес, спонукатиме їх до різних видів комунікації, соціально-емоційної взаємодії, сприятиме успішному

засвоєнню знань, формуванню та вдосконаленню компетентностей майбутніх учителів інформатики.

ЛІТЕРАТУРА

1. Безпечне освітнє середовище: нові виміри безпеки. Державна служба якості України. URL: <https://sqe.gov.ua/bezpechne-osvitnie-seredovishhe-novi-vim/>. (дата звернення: 30.08.2025).
2. Духневич В. М. Готовність до надзвичайних ситуацій: формуємо безпечне середовище. *Проблеми політичної психології*. 2023. № 13(27). С. 77–85. DOI: <https://doi.org/10.33120/porp-Vol13-Year2023-128>
3. Ігнатюк О. А. Безпечне освітнє середовище університету як фактор розвитку особистісно-професійного потенціалу викладача і майбутнього фахівця-лідера. Безпечне освітнє середовище: нові виклики та сучасні рішення в умовах воєнного і повоєнного часу: збірник наукових статей, тез доповідей та інших матеріалів III Всеукраїнської науково-практичної конференції, 07 березня 2025 р. Тернопіль. 2025. С.174–179.
4. Собченко Т. М., Кін О. М., Ворожбіт-Горбатюк В. В. Створення безпечного освітнього середовища у закладах освіти в умовах воєнного стану. *Новий колегіум*. 2023. № 3. С.39–42. DOI: <https://doi.org/10.30837/nc.2023.3.39>
5. Цюман Т. П., Бойчук Н. І. Кодекс безпечного освітнього середовища: метод. посіб. / за заг. ред. Цюман Т. П. Київ, 2018. 56 с.